

Кусик Н. Л.

к.е.н., доцент,

завідувач кафедри обліку та оподаткування,

Багдікян С. В.

старший викладач кафедри обліку та оподаткування,

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова,

м. Одеса

АНАЛІЗ ПОТЕНЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ОПЛАТИ ПОСЛУГ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Враховуючи офіційні статистичні данні про розподіл працівників за розмірами заробітної плати (табл. 1), беручі до уваги інформацію про кінцеві споживчі витрати домашніх господарств за цілями (табл. 2) та групування споживачів послуг закладів вищої освіти (ЗВО) в залежності від їх купівельної спроможності [3], можна проаналізувати потенційні можливості споживачів щодо оплати освітніх послуг ЗВО (табл. 3). Йдеться про оплату послуг ЗВО, яку

споживачі не тільки спроможні, але й готові заплатити базуючись лише на своїй заробітній платні, не враховуючи інші види доходів. Це, як би мовити, «гарантована» можливість оплати освітніх послуг ЗВО відповідними групами споживачів.

Таблиця 1

Розподіл працівників за розмірами заробітної плати в Україні та Одеській області (I квартал 2018 р.)

Розмір заробітної плати, грн.	До 3723	Від 3723 до 4000	Від 4000 до 5000	Від 5000 до 6000	Від 6000 до 7000	Від 7000 до 8000	Від 8000 до 10000	Від 10000 до 15000	Понад 15000
<i>Україна</i>									
Питома вага працівників, %	7,9	17,7	14,5	11,9	8,4	7,5	10,8	12,5	8,8
<i>Одеська область</i>									
Питома вага працівників, %	6,0	23,2	15,2	12,6	8,2	7,0	9,6	11,0	7,2

Джерело: складено авторами на основі [1; 2]

Таблиця 2

Структура сукупних витрат домашніх господарств за цілями в Україні (I квартал 2018 р.)

Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство	% до підсумку
Продукти харчування та безалкогольні напої	42,1
Алкогольні напої, тютюнові вироби та наркотики	7,6
Одяг і взуття	4,8
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	11,6
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	4,0
Охорона здоров'я	6,3
Транспорт	9,5
Зв'язок	2,8
Відпочинок і культура	3,2
<i>Освіта</i>	1,2
Ресторани та готелі	2,9
Різні товари та послуги	4,0
Неспоживчі сукупні витрати	-
<i>Загалом</i>	100

Джерело: складено авторами на основі [1]

Таблиця 3

**Потенційні можливості оплати освітніх послуг ЗВО різними групами
 споживачів в Україні та Одеській області (I квартал 2018 р.)**

Категорія закладу вищої освіти		Групи споживачів за їх купівельною спроможністю	Розмір заробітної плати, грн.	Питома вага від загальної кількості споживачів, %		Можливість оплати освітніх послуг за граничними розмірами, грн.
				Україна	Одеська область	
<i>Категорія «А»</i> Максимум якості освітніх послуг при максимальній ціні (елітні приватні ЗВО, престижні ЗВО)		Дуже високий рівень доходу	понад 15000 грн.	8,8	7,2	Спроможні оплачувати освітні послуги майже любой вартості (більше 26000 грн. за рік)
<i>Категорія «Б+»</i>	Якість і вартість освітніх послуг залежать від соціально-економічного стану регіону, сили ринкової конкуренції, адміністративних механізмів (основна маса ЗВО)	Високий рівень доходу	10000 - 15000 грн.	12,5	11,0	Спроможні оплачувати освітні послуги від 17280 грн. до 25920 грн. за рік
		Середній рівень доходу	7000 - 10000 грн.	18,3	16,6	Спроможні оплачувати освітні послуги від 12096 грн. до 17280 грн. за рік
<i>Категорія «В»</i> Мінімальна ціна освітніх послуг, немає завдання конкуренто-спроможності, якість відповідає мінімальним вимогам (сектор безкоштовної освіти, філії та представництва ЗВО у віддалених регіонах)		Низький рівень доходу	3723 - 7000 грн.	52,5	59,2	Спроможні оплачувати освітні послуги від 6433 грн. до 12096 грн. за рік
<i>Не має категорії</i> Споживачі не мають можливості споживати послуги закладів вищої освіти		Дуже низький рівень доходу	до 3723 грн.	7,9	6,0	Не спроможні оплачувати освітні послуги взагалі

Джерело: розроблено авторами

ЗВО категорії «В» можуть розраховувати на потенційну можливість оплати своїх освітніх послуг таким чином: в Україні - 53% від загальної кількості споживачів спроможні до оплати, в Одеській області - 59%. Оплатити освітні послуги ЗВО категорії «Б» спроможні: в Україні - 18% споживачів, в Одеській області - 17%; ЗВО категорії «Б+»: в Україні - 13%, в Одеській області - 11%; ЗВО категорії «А»: в Україні - 9%; в Одеській області - 7%.

Враховуючи офіційні статистичні данні про віковий склад населення

України та Одеської області (табл. 4), можна спробувати спрогнозувати потенційну кількість споживачів послуг вищої освіти на національному та регіональному ринках вищої освіти в умовах диференціації купівельної спроможності населення (табл. 5).

Таблиця 4

**Розподіл населення за окремими віковими групами
 в Україні та Одеській області (тис. осіб)**

На 01.01	Всього населення	0–14 років	0–15 років	0–17 років	15–64 роки	16–59 років	18 і понад років	60 і понад років	65 і понад років
<i>Україна</i>									
2018	42216,8	6530,5	6895,7	7609,3	28719,0	25641,3	34607,5	9679,8	6967,3
<i>Одеська область</i>									
2018	2372,0	402,7	423,7	463,99	1604,1	1439,0	1908,0	509,3	365,2

Джерело: складено авторами на основі [1; 2]

Таблиця 5

**Потенційна кількість споживачів послуг вищої освіти
 в Україні та Одеській області**

Категорія закладу вищої освіти	Вартість освітніх послуг ЗВО, грн. за 1 рік навчання	Питома вага від загальної кількості споживачів, %		Потенційна кількість споживачів, тис. осіб	
		Україна	Одеська область	Україна	Одеська область
Категорія «А»	більше 26000 грн. за рік	8,8	7,2	2256,44	103,61
Категорія «Б+»	17280 - 25920 грн. за рік	12,5	11,0	3205,17	158,29
Категорія «Б»	12096 - 17280 грн. за рік	18,3	16,6	4692,36	238,88
Категорія «В»	6433 - 12096 грн. за рік	52,5	59,2	13461,69	851,89

Джерело: розроблено авторами

ЗВО Одеської області, враховуючи середню вартість навчання, відносяться в основній масі до ЗВО категорій «Б+» і «Б», в меншій кількості до ЗВО категорії «В». Потенційна кількість споживачів їх послуг може бути близько 1249,06 тис. осіб. За офіційними статистичними даними на початок 2017 / 2018 навчального року в Одеській області діяло 40 ЗВО [2]. В середньому, на один ЗВО припадає

близько 3000 – 3200 осіб, які спроможні заплатити за його освітні послуги з існуючим рівнем якості. Інших споживачів необхідно заохочувати «оновленою» якістю освітніх послуг.

Список використаних джерел:

1. Демографічна та соціальна статистика / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Демографічна та соціальна статистика / Головне управління статистики в Одеській області. URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>.
3. Кусик Н.Л. Экономические аспекты автономного функционирования ОНУ им. И.И. Мечникова как высшего учебного заведения. *Матеріали 70-ої наукової конференції професорсько-викладацького складу економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова* (Одеса, 25 – 27 листопада 2015 р.). Одеса, 2015. С. 264 – 268.